

HRVATSKI LIST

Sodina I.

Pula, utorak, 20. srpnja 1915.

Broj 17.

Brzojavne i zadnje vijesti. ajna pobjeda izmedju Visle i Buga.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

3 eč, 19. julijs. (D. u.) Službeno javlja:

Rusko bojište.

Ofenziva saveznika u Poljskoj i Voliniji nastavila se i jučer. Zahodno od Visle bije se bitka na linki. Sjeverozapadno od Lize njivo austro-ugarske čete nekoje prijateljske pozicije. Na uzvisine zapadno od Krasnosta pronađene su teško se boreće pobjedjene njemačke čete. Između Skierzova i Grabovice utrle su si austro-ugarske pokonjive uz naslon načemačkih četa u lutor borbi put preko police u neprijateljske uzvisine posredstvom. Tamo su naše hrabre čete zarobile 3000 momaka. Sjeverozapadno i jugozapadno od Sokala i Vrdilji su se sjeverno moravski i zapadnogalički domobranči kon izmjenjili borbi na istočnom pogledu Buga. Naše su sile, stojeći pod zapovjedništvom generala komandanta Kirchbacha, zarobile na mjestu 12 časnika i 1700 momaka te zaplijenile 5 strojnih puški. Špjesi, polućeni dakle po saveznicima dne 18. t. m. na čitavoj fronti, dalmatini su otpornu snagu neprijatelja. Akoprem je privukao zadnjih sna pojačanja, koja je mogao izbiti, nije bio ipak kadar, da održi. Noću na 19. julijskog načinio je na umak na čitavoj fronti prepušto bojište pobjedičkim sačasnim vojskama. U istočnoj Gajici sveopćiti je položaj ostao neprijenjen. Samo niz Zaleščikija oduzao si neprijatelj ponovo našu putnu na Dnjestru ciljem tvrd-

kornih navalna. Rusi su se pomicali u 7 do 8 vrsti. Prva bijaše, činilo se, neoborubana te dizala ruke u znak predaje. Neprijateljska je navala slomljena, uz užasne gubitke u našoj vatri. Što se samo po sebi razumije, pucali smo i na prividno neozuđane napadače, a tako će biti i u buduću u sličnim prilikama.

Talijansko bojište.

U Goričkoj su jučer započele nove velike borbe. Ujutro rano otvorilo je talijansko topničtvu svakojakih kalibra paljbu na rub visoravnih od Doberdoba i na goričku mosnu utvrdu. Ova je paljba narastala u podne na najveću žestinu. Iza tog navalila je veoma jaka pješadija na čitav rub visoravnih. U žestokin, preko noći trajajućim bojevinama, koji su vodili više puta do sačakanja, uspijelo je našim četama uzbiti svuda Talijane, koji su dogegli na nekojim mjestima naše najprednije opkope. Naši su mužari ušutkali četiri talijanske baterije. Jutros započeo je opet boj. Poneko su navale na goričku mosnu utvrdu takodjer uzbijene, i na srednjem Soči u području Krna i u srednjoj granici razvijeli Talijani živahnju topničku djelatnost, koja je trajala djełomice i noć. U tirolskom pogrančnom području uzbijena je navala više bataljona na naše uzvisne pozicije na sjemenju Eisenreicha, na Pfannispitzu i na uzvisini Filmoser sjeverozapadno od Kreuzbergerova prelaza. U području Schluderbachova ispraznilo je jedino naše slabije odijeljenje svoju promakniju poziciju. U južnoj Tirolskoj traju topnički bojevi. Osobita čast ide

vrsnim posadama pograničnih utvrda, koje odolijevaju jučački svakoj vatri.

Dogodjaji na moru.

Jučer ujutro prikazalo se ukupno 8 krstarica i 12 torpedača pred Gružem i Cavatatom te otvorile paljbu na Gružki kolodvor, na nekoja sela i na uzvisine kod Hajdu. Ispliale su ukupno oko hiljadu hitaca. Oštećeno je nekoliko privatnih zgrada. Nema ni čovječjih žrtava, ni ranjenika. U 5 i 45 ujutro uslijedio je već najavljeno torpedovanje krstarice „Giuseppe Garibaldi“, nakon čega zapusti talijansko brodovlje svom brzinom naše obalne vode.

Zamjenik glavnice generalnog stožera, v. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 19. julijs. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Francuska je navala na Souchez odbijena. Pokušaji navaljivanja južno odavale bili su zaprijećeni našom vatrom. U Argonskoj sumi reznatni pokušaji navaljivanja neprijatelja. Na uzvisinama Maase biju se izmjenično uspjehom bitke. Naše su čete izgubile male, 17. julijskog izvođene lokalne uspjehe te su zarobile 3 časnika i 310 momaka.

Istočno bojište.

Njemačke čete zauzele Tuckum i Schiuxt. Vindava je zaposjednuta. U proganjanju kod Altausa poraženog neprijatelja dostigli smo područje Hofzumberga i sjeverno odavale. Zapadno od Mitave odolijeva neprijatelj u pripravljenoj poziciji. Istočno od Popeljanja i Kuršanja traju borbe. Između Pise i Škve ispraznili su Rusi svoje od nas na

više mesta probite pozicije te se povukli na Narev. Vojska je generala Gallwitz-a napredovala te stoji sada na Narevskoj crti. Jugistočno od Ostrolenke i Novogeorgjevska, gdje nisu našli Rusi zaštitne utvrđe i mošnim utvrdama, uzmaknuli su već preko Nareva. Broj se zarobljenika povisio na 101 časnika i 28.760 momaka. Takodjer i u Poljskoj između Visle i Pilice Rusi uzmiču prama istoku.

Jugoistočno bojište.

Dne 17. julijskog sjevernoistočno od Sienna potučeni neprijatelj pokušao je, da ustavi naše proganjanje u pripravljenim pozicijama iz odsjeka Ilzanke. Prednje su pozicije neprijatelja kod Cieplova zauzele već jučer na juriš po hrabrom šleskom domobranstvu. Noću provale su iste čete u neprijateljske pozicije koje su se nalazile iz njih. Isto je tako uzdrmana neprijateljska pozicija kod Kasanova i Baranova. Od tutka je blizu. Između gornje Visle i Buga trajaće borba savezničkih četa neumanjenom žestinom cijeli dan. Na mjestu provale kod Pilaška, Wyka te Krasnosta očajnički su se naprezali Rusi, da prepreči poraz. Jedna njihovih gardinih divizija tekar svježa nadosa u boji, potučena le od naših četa. Dalje istočno, do područja Grabovilca, silom prešle austro-ugarske i njemačke čete preko Volice. Kod Sokola te sjeverno prodrele su austro-ugarske čete preko Buga. Pod prisiskom ovih uspjeha neprijatelj umniče na čitavoj fronti između Visle i Buga. Samo na mjestu, gdje smo probili frontu zapadno od Krasnosta okuša oprijeti se. Rusi su pretprije težak poraz. Njemačke čete, i oni zborovi stojeći pod zapovjedništvom podmaršala von Arza sami su zarobili od 16. do 18.

Kako je negda bilo u Istri?.

(Nastavak.)

Prvi se doseljuje opet u Istru od 1413.

do 1657.

Od početka XV. vijeka do XVII. sele Hrvati sa Balkana u Istru i napućuju po drugi put. (Prvi put se seobe načinu 5., 6. i 7. vijeku.)

Godine 1413. dade općina Trsat Hrvatima iz Bosne i Dalmacije zemalja kod Contovela (Trst); god. 1449. dolaze Hrvati sa obiteljima u selo Bidali kod Buja; 1463. u Savudriju, 1476. Kastelvenere, 1500. u Motovuntinu, 1525. iz Dalmacije Rovinjsko selo. One iste godine, kad su Hrvati izabrali Habzburgovca Ferdinand I. u Cetinu za hrvatskoga kralja (527.), poharala je strašna kuga mnogo ljudi u Istri; iza pošasti dolaze opet Hrvati u Istru. God. 1539. utemelje Novaljus kod Poreča (60 kuća) drugi Hrvati zaposjedose Montrilj, Sv. Ivan i Šavcu.

Godine 1540. dolaze Hrvati u okolini Čitvanja, Umaga, Bujia i Buzeta. God. 1541. dana zatim utemeljuju sedla Radolović, Šadmani, Starić, Delić, Prodanić (sve na Porečtinu). God. 1556. napuće selo Novaljus kod Lima. I u Vabrigu i Fratu postje se. God. 1570. doseli se 40 hrabitskih obitelji u Žbandaji, druge u Varaždin. Sest godina je tim dolaze ljudi iz Dalmacije u Tar. God. 1583. napuće Hrvati iz sjeverno-zapadne Dalmacije Marjan, Pomer, Montić; i u Premačevu gdje ih iste godine 80 na broju (god.

1638. već ih je tamo 40 obitelji za 270 ljudi). God. 1583. dodaju Hrvati u Šišan, Marler i Ližnjem, dvije godine iza tog u Fratu, a 1590. dolazi 25 obitelji u teritorij Vodnjanski. Od god. 1593.-95. dolaze nove hrvatske obitelji u Poreč; god. 1559. imaju Hrvati polja oko Buja. God. 1601. dolaze u Alturu, god. 1604. rasstere se 30 obitelji po poljima Umaga i Višnjana, a 78 obitelji po okolicu puljskoj. God. 1605. dodjoše Šibenčani i Foskolini. God. 1611. dolaze 18 obitelji u Mongeb, 1622. osam obitelji u Valkarin i 12 u Jasenovici i druge u Kanfanar. God. 1623. doselio se više obitelji u Mušačelj; iste godine utemelji 19 obitelji selo Dračevac. God. 1624. dodje 30 obitelji u Petroviju, 1627. u isto mjesto druge obitelji. God. 1528. doliju Hrvati u Sv. Vinčetu. God. 1630. bukne kuga — na isti mjesto utemeljuju 10 obitelji u Šubićevu. God. 1634. dolaze 20 obitelji u Šubićevu, no obziru na zapuštenu zemlju, treba ih još i doći bi, ali glavni je uzrok, što ne dolaze taj, što ih ne trepe starci stanovnici, nego zadirkuju u nje, drživo se ponašaju i u očaj ih tjeraju, a Hrvati, nenavikli kavgi i pravdanju, prestrašeni od prijetnji biježe, a drugi, koji su već bili na putu za Istru, vratiti se kućam svojim.

Reći mi je, da se u Istru doselilo u ono vrijeme i Talijani iz Karnije (Krnjeli) i rastreslo pojedine po većim selima i gradičima Istre, a pod Učku, na zapadnom pješčanim podnožju, i u Žejzepu i Nune spusti se nekoliko Rumunja. dolosi se 70 obitelji. Od god. 1648.-50.

dolije u Istru 279 hrvatskih obitelji. God. 1654. dodju opet Hrvati u Alturu, 1657. 21 obitelji iz Crne Gore u Istru.

Lodovico Memo, provodnik mletački za Istru, podastire 1590. svojom vlasti u izvještu sljedeće prijedloge: Potreba je jednog provodnika za Istru, koji će izgledom i mudrosti blažiti mržnju i iskorijeniti zlobu starih prema novim stanovnicima i doznačiti zemalja Morlacima (Hrvatima iz Zadra), koji su zapustili svoja starja boravista i svoja gnijezda, te dolješmo amo sa svojim obiteljima, da se posvete obrađivanju ovoga kraja. To su ljudi vrlo radini i spretni, kako se iz uspijevi vidi, s togih ih mora Venecija cijeniti i ljubiti i braniti od vlastitih municipija.

U izvještu od god. 1650., 14. IV. Gerolamo Correr, kapetan od Rašporja, piše Republiki, da se je za njegove vlade u Istru doselio 279 hrvatskih obitelji (2200 duša), no obziru na zapuštenu zemlju, treba ih još i doći bi, ali glavni je uzrok, što ne dolaze taj, što ih ne trepe starci stanovnici, nego zadirkuju u nje, drživo se ponašaju i u očaj ih tjeraju, a Hrvati, nenavikli kavgi i pravdanju, prestrašeni od prijetnji biježe, a drugi, koji su već bili na putu za Istru, vratiti se kućam svojim.

Reći mi je, da se u Istru doselilo u ono vrijeme i Talijani iz Karnije (Krnjeli) i rastreslo pojedine po većim selima i gradičima Istre, a pod Učku, na zapadnom pješčanim podnožju, i u Žejzepu i Nune spusti se nekoliko Rumunja.

Puk zahtijeva svoja prava 1789. u Francuskoj.

Sve do konca 18. vijeka (do 1789.) ne imajuši puk nikakvih pravica, a tišta da teška bremena: nije imao svoje zemlje, nego obradjuo gospodsku. Morao je sluziti gospodima (grofovima, barunima, plemićima), morao je plaćati velike poreze, sluziti u vojski, a nije bio gospod podjednak pred zakonom. Gospoda su po miloj volji sudila kmetovima. U Francuskoj se god. 1789. ustade puk i zahtijevaše ovo: Neka budu svi ljudi jednaki pred zakonom, neka imaju jednaka prava i dužnosti u državi, neka prestane razlika između plemstava (vlastele) i puša, neka prestane rabota i desetina, neka svaki plaćaju porez, svi služe u vojski, neka budu bračna jednakopravna.

Francuska revolucija.

Vlastela (gospoda) nijesu htjela na to pristati, pak se je puk pobunio: nastalo klanje po cijeloj zemlji Francuskoj. To nazivljeno francuski prevar ili revoluciju. Sretinji li ljudi, kad bi se bili znali sporazumjeti: jedni se određi onoga, što im je previše, a drugi se zadovoljiti s onim, što im je najpotrebitije. Oni, koji bi bili moralni dati, nijesu htjeli; oni, koji su htjeli imati, nasišem su to htjeli zadobiti, pa eto nereda, proljevanja krvi i svakoga zla. Ljudima obvladala strast i hjesnilo, a tada ne pitaju, što je pravo, što krivo. Nastradao kralj i kraljeva, mnogo drugih ljudi, svećenika i mnogo drugih ljudi.

(Nastavak slijedi.)

bijemo naše, pa neka si podamo ruke preko Šar-prije, pazeći na načelo: Balkan — balkanskim nadružinom.

Danas, kada i srpski javni čimbenici zagovaraju novi bačavški savez, kada će više u Skupštinu biti sazvana narodno stranost, kada od odlučnije, kako da iskoristimo danasnu momenat za ostvarenje novog balkanskog saveza. Mi mislimo zajedno s svim bugarskim opozicionim krugovima drugačije, nego li što govoriti ministar predsjednik, naime da je budućnost Bugarske u novom balkanskom savezu.

* * *

Srpski službeni list „Sa m a o u p r a v a“ od 13. (26.) lipnja piše:

„Za opći saveznički interes složili bismo se i prijednosti velike žrtve, kad bi nam se od strane Bugarske dala jamstva, e ce se iskreno prilagodi ove kombinacije. Ali da ove vrste dovedu do željenih rezultata, nužno je, da u Bugarskoj zavladaju jednako raspodjeljenje kao i u Srbiji!“

„Mi r“ savjetuje bugarskom vladu, neka ne stavlja na Srbiju zahtjev, već neka izda deklaraciju, po kojoj se ona stavlja na princip narodnosti, za koji su se princip, slijedi Srbija, zauzele Francuzi, Englez i Rusi. Neka Srbu službeno priznaju, da u Macedonia pripada Bugarskoj, kako bi nai uverili, da su im namjere iskrene i stvaraju novog balkanskog saveza — Ako Srbij ovaj princip narodnosti otkažu, onda imamo slobodne ruke i moći ćemo i opravdati pred sudom drugih naroda, da nijesmo mi oni, koji čine sudju na Balkanu. Onda ćemo moći iskoristiti momenat i činiti ono, što nas bude volja.

Odlikanje u ratu.

Mnogo naših mladića i muževa — obično vojnika i časnika — bilo je već odlikanovani za hrabrost u ratu. Toliko puta već citali, da je ovaj ili onaj dobio palmu ili srebrnu kolajnu. Stalno ćemo pogoditi mnogom, ako ovi stvar razjasnim. Kolajnu za hrabrost imamo u našoj aržavi od god. 1789., i to dvije vrste: palmu i srebrnu. Namijenjena je momčadi: časniku ne može biti podijeljena. Vojnik, koji se u kojem slučaju hrabro ponio, može poslužiti neustrašivost, bistrost i moć, dobiti zlatnu kolajnu. Tko se je ukazao kakvim izvanrednim činom, nekako manje važnim nego u prvom slučaju, dobije srebrnu kolajnu. Od godine 1848., imamo dva razreda srebrne kolajne: prvu veliku drugu malu. Tko je dobio srebrnu kolajnu druge vrsti, može sa novim hrabrim i srebrnom zaslužiti i veliku srebrnu ili također palmu. Te ima pravo nositi sve tri najednom. Važna je kolajna za hrabrost, jer svaki, koji ju je dobio, ima pravico da nekakve povrhe do smrti. Zlatna kolajna nosi momču, koji je dobio po 30 K na mesec, srebrna prve vrsti 15 K a srebrna druga vrsti 17 K i pol.

Za časnike je kod nas najviše odlikanje red Marije Terezije, što ga carica utemeljila na usponu pobjede Prusa u Kolnu dne 18. junija 1757. Ima četiri razreda. Oblik mu je: zlatan, bijelo kamenirani, zatom obrubljeni križ sa svim stranama. U sredini je okruko rukovito poje na napisom: „Fortitudini“ — pravast. Tko dobiti ovaj red, pridobije sružnu mimoša, i kći oni zahtijevaju izvanrednu mudrost i hrabrost. S ovim redom spomenje je dosmrtna mirovina u iznosu od 2400—6000 K. Tko misli, da je ovaj red zaslužio, mora sam opisati svoj čin, navesti svjedoke i moliti da mu se taj red podijeli. Poseban odbor strukovnjaka odlučuje, da li se je taj red zaslužio ili ne. Ovaj se red riječi potpore podjeljuje. Godine 1878. prigodno bosanske okupacije dobili su ovaj red samo četvoricu.

Osim reda Marije Terezije dobiju nasi časnici za svoju spretnost i hrabrost u ratu zlatnu križ sa ratnom dekoracijom. Po savjetu Radeckoga utemeljio je ovaj red naš car god. 1849. Ratna dekoracija podjeljuje se za junačke čine pred neprijateljem i Leopoldovom redu i redu za željezne krune.

Za svećenike u ratu utemeljen je za sljedeću križ drži vrst: zlatni i srebrni. U njemačkoj je najobojenije ratno odlikovanje: željezni križ! Ustanovio ga je pruski kralj Fridrich Vilim III. godine 1813. za časnike i mončad, koji su se odlikovali u ratu protiv Napoleona. Križ je iz livego željeza sa srebrom pokriven. Dobiti

se ga mora po redu, i to najprije drugi a onda prvi razred. Za osobita junastva dobivaju se oba križa najednom. Križ drugoga razreda nosi se u zapušku, i to ako se ga zasluzilo neposredno u ratu, nosi se ga na crnom traku sa bijelim rubom, ako su ga zasluzili takvi, koji ne bore — svećenici, lječnici — ovi ga nose na bijelom traku sa crnim rubom. Križ prvoga razreda ne nosi se na zapušku kao onaj drugoga razreda, već na prsimu.

U ratu protiv Francuskog razdoblju se 16.131 željezni križića, god. 1870. i 1871. pak 44.189, skoro na svakih 20 osoba po jednoga. U sazlašenju ratu bit će ih još više.

Za vojskovodje odlučen je veliki željezni križ, koga je riječ podijeljivan. U francuskom ratu god. 1870. i 1871. dobitlo ga samo 9 osoba.

Za željezni križ nije spojen nikakav dobitak. Reklam smo ovo o njemačkom križu za to, jer se i nekoč naših vojnika borilo uz hrbare njemacke, teće, te ovi se u znak hrabrosti podijeljivo željezni njemački križ.

U Pruskoj imadu za momčad posebnu srebrnu kolajnu i zlatni križić, koje se nosi na crnoj vrpeći. Tko ima odlikanje prvoga razreda dobiti će mjesecne 3 marke, a tko ima zasluzni križ dobiva mjesecne 9 maraka.

Osim veće prije imenovanog njemačkog željezne križa za časnike, imadu Njemečje: Red erovenog orla i red kruna. Poznat je i red „Pour le mérite“ (za zasluge), koji se nosi na crnoj, srebrnom obrubljenom vrpcu okolo vrata.

Bavarsku imadu red Maksu Josipa i red za ratne zasluge.

Dragoj hrvatskoj i slovenskoj djeci!

Danas je čegredesvet godina od kada su heroji oci i djedovi vaši svojom krvju pod Visom zasvjedočili Cesari i Kralju svoju iskrenu vjernost slijedeći korake otaca dragih te potukli i potopili pohlepnoj neprijatelju braneci ovo naše slavno obaju i vjeće premile otadžbine.

Iz predragog Visa, iz svetih mučeničkih kostiju slijaju nam živi traci hrabrosti, ljubavi i sklada, oni nas podržali i izgurali neugrisi plamen u srcu naša da vrsimo dužnost prama uvjek ljubljenoj otadžbinu.

Kapelan L a z a r i c je ostao odvazi junak, koji je god. 1813. pošao iz Rijeka sa 55 momčadi, da caru opet prisvoji Istru, te mu je uspjelo na lindarskom briješu kod Cerovlja sjeverno Pazinu, da svoj junacičin postigne. Istra ima sva prava i uroke, da ovog čestog muža časti, koji je ponovo god. 1848., već kao umirovjenac, opet bio pozvan u vojstvo, te došao u Istru da organizira bataljun dobrovoljaca.

Korveni kapetan M a n f r o n i je sa flotilom na gardskom jezeru junija i lipnja 1866. tako podupirao austrijsku vojsku ponovnim, hrabrim i čvrstim sudjelovanjem, da mu je bio podijeljen vojnički red Marije Terezije.

Pukovnik Urs de M a r g i n a z u s l i z o si je svojim hrabrim držanjem u ratu god. 1859. red Marije Terezije. U našim zahvalnim srećima živi on glavno radi hrabre obrane otoka Visa dne 18. i 19. lipnja 1866. dok nije končano mornarica dne 20. lipnja oslobodila otok.

Admiral R i p p e r, taj energični promišljeni interes i k. r. ratne mornarice i općine Pule, još nam je svima u živoj usponi, te zaslubi, kašto i prije imenovanja, da se njegovim imenom okrsti i jedna ulica Pule.

Policjske odredbe djele promjene boraštva. Pod gornjim naslovom donešenu naredbu c. k. ratnijemstvu u Trstu u broju 11. od 13. srpnja treba tako, razumjeti, da se ista ne proteže na utvrđenoj području Pule, posto je pristup utvrđenog području, t. j. političkog kotara Pule uključivo grad Rovinj, za branjen. U iznimnim slučajevima je za pristup utvrđenog području osim inih legitimacija potreba još i dozvola c. k. ratnog lučkog zapovjedništva u Puli.

Viški veteran. U Otmisu kod Splita živi jošte danas viški veteran, Ivo Plejš, 72. godišnj starac, koji se bio godine 1866. kao mornar ukrean na Njeg. Vel. brodu „Kaiser Max“.

Novo imenovanje javnih ulica i trgovina u Puli. Otkada je buknuo rat sa našim nekadaskinim saveznikom, iz raznih su krušova pučanstva grada Pule dolazile do izražaja želje, da bi nekoja imena, kojih su se borile za protudržavne tendencije, da bi ova imena iz područja ratne lige izginula, a da bi se ih zamijenile ličnostima, koje su ušlo spomeni sa tradicijama austrijske vojske i mornarice, pa da se ovim ličnostima za vječna vremena postave tako trajni spomenici.

Izvještaj o djelovanju Crvenoga križa. Tijekom zadnjih trijek meseca: aprila, maja i juna sabirala je mjesno darovane u Crvenoga križa marljivo darovane u Valone podaje Austro-Ugarskoj pravo na kompenzacije.

Uvažavajuće ove opravdane želje, tvrdjavni komesar uz potvrdu zapovjednika ratne Luke odredio je prigodom 49. godišnjice slavnog dana kod Visa, da se nekoje ulice u Puli nazovu novim imenima, koje smo juče u našem listu donijeli.

Da će kod mnogih i mnogih prijateljima imena „Tegetthoffov Trg“ i „Viski Trg“ uzburdati veselo osjećanje, ne treba nikavog potkrijepljena. Ova imena živu u našoj usponi te ne nikada izginuti će u njoj, istotako kao ni imena Radeckoga i nadvojvode Albrehta, te njihova djela kod Novare i Custoze.

Manje poznata bit će našim sugradjima slijedeća imena:

Pukovnik Karlo p. Kopal omogućio je sa svojom postojanom pobjedu kod Sv. Lucije (Sant'a Lucia). Dne 6. lipnja 1848. od rane zore do 2 sata popodne branio je junakom ustrojenošću groblje u Sv. Luciji tako dugi protiv jakе talijanske plemoci, da je prilisno opću neprijateljsku navalu na uzmanak.

Dne 10. lipnja 1848. navalio je na juži, 10. lovacki bataljun pod vodstvom Kapovlajom na talijansku poziciju sjeverno Vicenze, i to na Monti B e r i o, odbacio time ugroženu brigadu Cudovou, te je prilisno izmjerio Time Vicenze na kapitulaciju.

Pukovnik Kopal podlegao je maio dana za tim ranama, što ih je u borbam za zabilješio. Poznato je, da je 10. lovackom bataljonom bio posvećen srebrni rog sa natpisom: „Monte Berico — Kopal zve“, koji rog spominje hrabri bataljun na bivšog svog junakog pukovnika.

Pod generalom topništa d'Aspre izvođenja je bila dne 21. marta 1849. slavna pobjeda kod M o r t a r e, gdje se osoblje iskazalo očuleni pukovnik Benedek.

Kada su julija mjeseca 1866. kod Kustosu potučeni Talijani nakonali navaliti na Trent, odlučio je podmarsal barun K u h n, da se riješi jakim udarem garibaldinskim dobrovoljnim četa, koje su prodrije preko Condina u Judikariju. Dne 21. lipnja došlo je kod B e c e k e i do bitke, gdje su bile talijanske dobrovoljačke čete tako potučene, da je južni Tirol bio očuvan od daljnog neprijateljskog prodiranja.

Kapelan L a z a r i c je ostao odvazi junak, koji je god. 1813. pošao iz Rijeka sa 55 momčadi, da caru opet prisvoji Istru, te mu je uspjelo na lindarskom briješu kod Cerovlja sjeverno Pazinu, da svoj junacičin postigne. Istra ima sva prava i uroke, da ovog čestog muža časti, koji je ponovo god. 1848., već kao umirovjenac, opet bio pozvan u vojstvo, te došao u Istru da organizira bataljun dobrovoljaca.

Korveni kapetan M a n f r o n i je sa flotilom na gardskom jezeru junija i lipnja 1866. tako podupirao austrijsku vojsku ponovnim, hrabrim i čvrstim sudjelovanjem, da mu je bio podijeljen vojnički red Marije Terezije.

Pukovnik Urs de M a r g i n a z u s l i z o si je svojim hrabrim držanjem u ratu god. 1859. red Marije Terezije. U našim zahvalnim srećima živi on glavno radi hrabre obrane otoka Visa dne 18. i 19. lipnja 1866. dok nije končano mornarica dne 20. lipnja oslobodila otok.

Admiral R i p p e r, taj energični promišljeni interes i k. r. ratne mornarice i općine Pule, još nam je svima u živoj usponi, te zaslubi, kašto i prije imenovanja, da se njegovim imenom okrsti i jedna ulica Pule.

Policjske odredbe djele promjene boraštva. Pod gornjim naslovom donešenu naredbu c. k. ratnijemstvu u Trstu u broju 11. od 13. srpnja treba tako, razumjeti, da se ista ne proteže na utvrđenoj području Pule, posto je pristup utvrđenog području, t. j. političkog kotara Pule uključivo grad Rovinj, za branjen. U iznimnim slučajevima je za pristup utvrđenog području osim inih legitimacija potreba još i dozvola c. k. ratnog lučkog zapovjedništva u Puli.

Darujete knjige za vojnikle. Uprava primila tri dojave za vrijednost od 1.692 K i iznos u gotovu novcu od 3.040 K.

Podružnica je sakupila takoder 500 kg drugih kovina.

Iz opširnog izvješća proglaši, da se u spomenutom brojmetu sabralo iznos od 18.554-55 K. Prodavanjem zastavica sabralo se iznos od 2.479 K. Jedna predstava u kazalištu donijela je iznos od 1.042 kruna, a druga 655 K. „Polaer Tagblat“ sabrao je iznos od 2.150-75 K, a „Gornaleto“ 2.186-72 K.

Od prvog augusta 1914. do 30. junija dohod podružnice iznosi 119.642-82 K u gotovu novcu i 1000 K u državnim obilježjima.

Podružnica je potpisala ratni zajam od god. 1915. u iznosu od 60.000 K.

Podružnica je izdala iznos od 18.123-89 K u razdoblju travnje-siječnju, koji je bio izilan za razne stvari kao n. pr. 4 nosiljke, dvije skrinje za prenos infekcionej bolesnika, naručilo se 500 odjela za bolesnika, 104 načela, razne rubenine, strojeve za rezanje vlasa, kefice za zube, makup lijekarija, podpore i drugi manji izdaci.

Od 1. avgusta 1914. do 30. junija izdala je podružnica iznos od 98.022-85 K.

Gospodje Crvenog križa izradile su: 24 košulje za bolesnike, 15 justaka, 200 rubaca, 2000 pari krpa za noge, 12.000 cigareta, oko 11.300 raznih predmeta za obvezivanje rana, 80 odjela za bolesnike, 104 načela, razne rubenine, strojove za rezanje vlasa, kefice za zube, makup lijekarija, podpore i drugi manji izdaci.

Podružnica je dobila: 130 odjela, 220 komada rubenine, 100 m suška, 80 predmeta upotrebljenih, knjiga i novine, 560 kg živeća, 60 l vina, 60 flin butljika, piva i jahki vina, 44.000 cigareta, 150 cigara, 200 paketa duhana i 70 lula.

Prigodom evakuacije grada Pule izdalo se na kolodvoru 1000 komada kruha, 50 kg čaja, sladura, čokolade, kakao, 1200 l mlijeka, 20 butljika konzerve (voća) 30 butljika goriva vina i likera.

Društvo je užilo molbu za podjeljenje počasno 400 moljina Crvenog križa. Prosljedio se 400 moljina čineće se bolesnjima, ranjenim i zarobljenim vojnicima, kašto i gledje evakuacije obitelji.

Podružnica je raspodala 721 prstena željeznih, za koje je poslala 354 predmeta u novine.

Prinos za hrvatske škole u Puli: U proslovu 49. godišnjice viske pobjede darovale:

Niko Mardesić	K 100—
Filip Barbalji	* 5—
Josip Jurković, gospodinčar	4—
Andrija Orlić	3—
Nikola Prosen	2—
Uprava „Hrvatski List“	7:80

Ukupno . . . . . K 121-80
Prije iskazano 798-20

Sveukupno . . . . . K 920-00

Od kojih bijaju daljne 300 ukupno 900 kruna odposlane „Družbi“ u Opatiju.

Druga crvena knjiga.

(Nastavak.)

Sacro egoismo. Dne 28. siječnja došao je vojvodica od Avarne i ponovno na kompenzaciju pitanje. Na područje druge jedne zaračene vlasti ne može biti Italija upućena, jer bi u tome bilo sadržano neučenje neutraliteta, dok Austro-Ugarskoj stoje na tomu, da iz vlastitog svoga područja dragovaljno nesto dade. Baron Sonino da polaže osobitu važnost na načelno obećanje, nego li prije, nego li to bude komora otvorena. Baron Burian utvrdio je, da mu je vrlo teško slijediti ovakav tok miješanja, prema kojemu Italija već sada zahtijeva od Austro-Ugarske na temelju puke mogućnosti, da bi potonja mogla nešto steći, kompenzaciju na račun austro-ugarskih područja.

Dne 9. veljače ponovno je vojvodica od Avarne svratišto gospodar na ovo pitanje, nasto je barun Burian odvratio, da on to sve mora saopći ostalim odgovornim faktorima monarhije, glasajući, da privremeno zapoštuje D o d e k a n e s i a i Valone podaje Austro-Ugarskoj pravo na kompenzacije.

Dne 15. veljače izjavio je vojvoda od Avarne, da budući ne predleži načelnu privođa od strane monarhije, da talijanska vlada povlači u svrhu obrane svoje časti sve svoje prijedloge i inicijative, smatranjući svaku akciju uperenu bilo protiv koje mu drago balkanske države, kao narušenje čl. VII. tako, te bi moglo doći do ozbiljnih konsekvensija, ako bi se Austro-Ugarska kraljica, da svoju dužnost prema spomenutom članku ispunila.

Italija se prijeti ratom.

Dne 19. veljače javlja barun Macchio, da mu je navodno stiglo autentična vijest, da se je kabinet S a l a n d r a - S o n n i n o onamo od pet dana natrag jednoljubivo u tom sporazumu, da ako ne dobije teritorijalne koncesije od monarhije, da će pustiti, da dodje do rata.

Dne 22. veljače donio je vojvoda od Avarne jednu objavu ministra izvanjskih posala Soninija, u kojoj se austro-ugarski vlasti saopćuju, da je gore navedeno saopćenje talijanske vlade u neku ruku velo protiv svake austro-ugarske vojnike akcije, dok nije gore spomenuti kompenzacijom čl. VII. postignut sporazum, a svako narušenje austro-ugarske vlade podalo bi talijanskoj vlasti posvesmašku akciju slobodu u svrhu očuvanja svojih interesa. U tom saopćenju krivo tvrdi Soninija, da se Austro-Ugarska nije odreklja svojih kompenzacijom prava gledom na Dodekanes. Barun Burian opomenuo je vojvodu od Avarne, da je barun Soninio povukao svoje prijaštne predloge, ali je ujedno dometnuo, da će svojedobno svoju namjeru, započeti sa pregovorima gledje prethodnog sporazuma prema čl. VII., priopćiti, ali da se gledom na bazu, koja bi imala sačinjavati buduće kompenzacije, ne može ni našto da obvezte.

Dne 6. ožujka javlja barun Macchio, da mu se položaj čini vanredno ozbiljnim, da je vojvodi od Avarne saopćio, da se je odlučio privlati diskusiju bazu gledje odstupa nekih naših područja u načelu.

Dne 17. ožujka veli barun Burian u jednoj brzjavci barunu Macchiju, da se mogu pretresati i garancijoma pitanja za slučaj da se Italija boji, da obćeće teritorijalne koncesije ne bi uslijedile. Što se

tiče ponuda entenčnih vlasti Italiji, može joj se objasniti, da u slučaju naše pobede, može Italija doći u obzir za obilno podjeljenje korisni. U daljnjoj jednoj brzjavci od 19. ožujka precizira se barun Burian svoje stajalište, naime da odstupanje našeg teritorija Italiji ne zavisi o tome, hoćemo li kakve cene koristiti steći na Balkanu.

Iz jedne brzjavke barema Buriana od 21. ožujka proizlazi, da je barun Soninio za teritorijalne koncesije s naše strane ponudio posvesmašku akciju slobodu monarhije prema Srbiji i Crnoj Gori za trajanje čitavog rata.

Jedna brzjavka od 23. ožujka objavljuje, da barun Soninio očekuje konkretnu i točne austro-ugarske prijedloge i da ostaje kod svojega zahtjeva, da se eventualno utančenje inade mjeseta učini. U jednom izvještaju od 24. ožujka veli barun Macchio, da velika većina diplomatskih i intelektualnih krugova smatra, da je najpoželjnije, da dodje do sporazuma između Italije i monarhije, ali s druge strane prikazuje, kako agitiranti skloni štampa i kako se razmatra poznata agitacija tako, te ovo razstojanje podupire i osobne, koje se nalaze u samoj vladi. Odluka same situacije leži u rukama vlade, a iz mnogo toga se dade zaključiti, da joj baš nije mnogo do toga stalo, da dodje do sporazuma s nama.

Soninio zahtjeva unatoč naša spremu, da se odstupi Trentino i posvesmašku desinteresememmonarhije u Albaniji.

Dne 28. ožujka saopćuje barun Burian talijanskemu poklisanju, da je spreman odstupiti područje u južnom Tirolu uključivo grad Trent, a ujedno saopćuje i svoje uvjetje.

Dne 1. travnja prikazuje jedna brzjavka baruna Macchia situaciju na slijedeći način:

Navodna penuda Engleske, da će po-kriti ratne troškove, jedna meka teritorijalna, koja se ne da na tanko razumjeti, trajna bojazan preksasno doći na istoku, paralelno rovarenje republikanaca na masinu zajedno sa ententom, pri čem se osobito ističe ministar De Martini, ponaj-pače pak sve jača engleska ruka, koja se

danomice osjeća, a kojoj talijanska čudno može se energično oprije, sve bi to moglo objasniti, ako bi končano slabla talijanska vlada popustila.

Jedan nact baruna Buriana, saopćen našem poslaniku u Rimu, učinjen istoga dana, veli, da je barun Soninio ponudio njemu po vojvodi od Avarne, da ne može privoljiti na neograničenu akciju slobodu Austro-Ugarske na Balkanu, ako Austro-Ugarska ne izjavlja svoj posvesmaški desinteresemem u Albaniji — protiv čega je barun Burian odmah prosviođao — i da se stanje srdičnih odnosa dade između obili vlasti samo onda stvoriti, ako se na Jadranu stvore bojni uvjeti za paritet i sigurnost talijanskih interesa. Budući Soninio koncesije u Tirolu označio kao vrlo nestalne, precizira barun Burian podršcu, koje smo ondje spremni Italiji odstupiti.

Daljnje iznudjivanje i maksimalni zahtjevi.

Dne 2. travnja saznaje barun Macchio sa pouzdane strane, da se u Rimu ne će žuriti sa odgovorom, jer treba tek sačekati, hoće li i kad će Rusi prodrijeti u Ugarsku i hoće li saveznici zauzeti Dardane. U jednom izvještaju od 3. travnja izvodi barun Macchio medju ostalim, da se u Italiji od nekoliko mjeseci utvrdilo uverenje, da bi daljnje postojanje vele-vlasne pozicije talijanske vlade ugroženo, kada ne bi iz svjetske krize mogla izići povećanim teritorijem.

Ententa da je već početkom mjeseca ožujka računala sa oružanom intervencijom Italije. Ministar de Martini da je sklonio Soniniju, da primi Barzilaju, koji je ministru razložio, da bi njegovu pristase sporazum s nama samo onda mirno prihvati, kada bi talijanske aspiracije na Jadranu bile ispunjene. U jednom izvještaju od 7. travnja barun Macchio izvodi, da je Talijanima upravo nesposna posmiso, da Italija u svjetske ratu ne igra bilo na jednog i na drugoj strani kakve ulogu. Vlada da podparuje nemir u novinstvu, kako bi se prema nama mogla pozivati na neprijateljsko držanje javnoga mnenja protiv talijanske vlade.

Dne 10. travnja predao je vojvoda od Avarne Burianu jedan aida mimoire u kojem su sadržani zahtjevi, koji Italija stavlja prema Austro-Ugarskoj i Njemačkoj za svoj neutralitet prema obim vlastima. Barun Burian saopćio je poklisanu u Rimu brzjavno ove zahtjeve. Ti su zahtjevi odmah nakon proglašenja rata objavljeni.

Salandra so sakriva za kralja.

Dne 14. travnja brzjavaju barun Ma-čio, da mu je knez Biloš nakon jedne konferencije sa Soninom saopćio, da mu je ovaj potonio kazao, da se s njime može razgovarati. „Glavni elementi, koji vladaju talijanskim vladom, ostaju,“ — domeljuje je barun Macchio, — „imeće isto-koje sam spomenuo: Bojazan pred Engleskom, bojazan pred revolu-cijom, osobito kod dvora pot-pot-a rata samoga. S druge opet strane nestalnost gledje omjera snaga obiju grupu velevlasti.“

(Nastavak slijedi.)

Pokuštvo hotela „Elisabeth“

prodaje se uz umjerene cijene proti gotovini.

Obavijesti daje Filip Barbalić, trgovac pokuštvom, Via Sissano 14.

Iznajmljuje se odmah stan sastojeci se sobe i kuhinja, u Via Castropola 9. Poplati se je kod blagajne u kavani „Narodni Dom.“

Ne stavljaj na poštu zatvorena pisma i ne zaboravi na nje izvana napisati točno tvoju adresu.

Prozore i vrata drži tako zatvoreno, da ne može noću iz njih prodrijeti nikakav tračak svjetla

Slovensko

Kreditno i eskomptno društvo PUŁA, VIA CARDUCCI 45

prima u pohranu novac uz najviši mogući kamatnjak te izplaćuje uloške po dogovoru bez obzira na ratno doba u svakoj visini. — Prodaje te prima predbilježbe na srećke e. kr. razredne lutrije.

Uredovni satovi jesu 10—11½ dop. 4½—5½ pop.

2, 5—1

PIAZZA CARLI 1
VIA CENIDE 2-5

PAPIRNICA - RADIONICA KAUČUK-ŠTAMPILJA - KNJIGOVEŽNICA

JOS. KRMPOTIĆ :: PUŁA

Telephon br. 58

Naklada dnevnika „Hrvatski List“

VIA SISSANO 24
VIA BESENGHI 20

preporuča svakovrsne pisaće predmete, osobito pak bojne dopisnice, papir i omote, olovke, bilježnice, crnilo, pera, kancelarijske i konceptne papire, te ine pisaće sprave potrebne privatniku i uredima.

Prima i izvršuje uz solidne cijene svakovrsne tiskalice.